

Beschrijving Erfgoedrasen Aardbei

De aardbei zoals wij die kennen is ongeveer 200 jaar oud. In de 17e en 18e eeuw zijn uit de beide Amerika's de octoploïde soorten *Fragaria virginia* (Noord-Amerika) en *Fragaria chiloensis* (Zuid-Amerika) ingevoerd. In 1766 werd de aardbei voor het eerst uitvoerig beschreven door Antoine Nicolas Duchesne en gaf hij aan zijn beschreven soort de Latijnse naam *Fragaria ananassa*. Deze soort had echter ook veel kenmerken van de ingevoerde soorten. De in Europa inheems voorkomende soorten zijn of diploïd ($2n=14$) of hexaploïd ($2n=42$), terwijl de geteelde soort octoploïd ($2n=56$) is.

Aangenomen wordt dat de in Europa geteelde aardbei een hybride is van *F. virginia* en *F. chiloensis* en daarom is de goede soortnaam *Fragaria × ananassa*. Later zijn ook kruisingen gemaakt met de octoploïde soort *F. ovalis*.

In Californië werden vooral aardbeien geteeld met een zeer harde vrucht, vergelijkbaar met een appel. De in Europa geteelde vruchten waren daarentegen zacht. Kruisingen tussen deze twee typen aardbeirassen hebben de tegenwoordige, stevige rassen opgeleverd, die hierdoor goed verhandeld en over grote afstanden getransporteerd kunnen worden.

Bron: <https://nl.wikipedia.org>.

Rassen

Ananas aardbei (Ananas Blanc, Ananas Witvlees)

Vermoedelijk de eerst geteelde grootvruchtige aardbei; kwam in de 18e eeuw reeds in ons land voor. Ananas aardbei, White Pine-apple, Pine Strawberry of Ananas blanc ontstond als toevallige hybride tussen *Fragaria chiloensis* en *Fragaria virginiana* en moet één van de oudste nog beschikbare aardbeirassen zijn. De variëteit werd verkregen in Nederland in 1750 en verder verspreid in 1762 onder de regering van Lodewijk XV.

Het is een witroze aardbei met bijzondere smaak en geur en een geringe vruchtbaarheid. De vrucht is wit, eerder klein en middentijds rijp. Het vruchtvlees is vrij zacht, sappig en goed van smaak. De zaadjes liggen enigszins buitenop het vruchtvlees zijn zijn roodbruin gekleurd.

Bron: De Aardbei, Kronenberg et al., 1949.

Deutsch Evern

Enkele synoniemen zijn: Vroege Mof (W.-Brabant), Early Evern, Tuckswood Early en Rufus (alle in Engeland). Deutsch Evern is in 1903 in Duitsland gewonnen door Johannes Boettner. Deze maakte kruisingen van een vroeg ras König der Frühen met enige andere vroege rassen Helgoland en Garteninspektor Koch. Uit een kruising van beide F1 's ontstond Deutsch Evern, zodat F1 (Helgoland x König der Frühen) x F1 (König der Frühen x Garteninspektor Koch) Deutsch Evern gaf. G. Soltwedel bracht het ras in de handel. Het bleek zeer geschikt te zijn voor de teelt onder glas en is thans wel het beste ras voor dit doel. Het verdrong de Laxton's Noble. Hier te lande wordt het zowel onder glas geteeld als in de open grond, bij voorkeur als eenjarige teelt. Het leent zich goed voor najaarsteelt en bloeit ook onder natuurlijke omstandigheden dikwijls min of meer voor een tweede keer in de nazomer. Het nachtvorstresico is groot. Behalve in Nederland wordt het geteeld in Duitsland, Denemarken, België en iets in Engeland.

Beschrijving:

Blad vlak, lichtgroen; middelste blaadje veel langer dan breed, met iets stompe hoek aan de bladbasis. Bladrand vrij diep, scherp-gezaagd; bladsteel afstaand behaard; de steunblaadjes aan de bladvoet zijn sterk rood-aangelopen tot wijnrood.

Uitlopers rood gekleurd in de zon; veel uitloperplanten.

Bloei zeer vroeg en rijk; bloemen tvveeslachtig met veel goed stuifmeel; beharing bloen1steeltjes aanliggend.

Vrucht vroeg, middelmatig van grootte, de eerste vruchten van jonge planten zijn groot, de latere en vruchten van tweejarige planten blijven vrij klein. Vorm tamelijk langkegelvormig; kleur levendig, gelijkmatig, helderrood (bloedrood). Vruchtvlees inwendig witachtig, vrij zacht, sappig en zeer goed van smaak. Plukt moeilijk zonder dop. Zaadjes geel, iets rood, iets ingezonken in het vruchtvlees.

Gevoelig voor virus, aardbeimijt, aaltjest vruchtrot en Diplodina; minder gevoelig voor wortelrot. Vrij goed winterhard.

Bron: De Aardbei, Kronenberg et al., 1949.

Emma

Ook duikt omstreeks 1900 de naam Emma op, om weer spoedig te verdwijnen.

Bron: De Aardbei, Kronenberg et al., 1949.

Emma is een variëteit ontwikkeld door Joseph De Jonghe in 1856.

De vruchten waren groot, stomp-conisch en helderrood. De weinige zaden zaten ietwat verzonken. Het vruchtvlees was witroze, zoet en geparfumeerd. Het was een sterke, productieve variëteit dat kon worden gebruikt voor de geforceerde teelt.

Fruit large, obtusely conical, bright shining red; seeds few, sunken; flesh rosy white, juicy, sweet, and perfumed. Hardy, productive, and forces well.

Bron: J.M. Merrick, jr, The Strawberry and Its Culture, 1870.

Afbeelding: Gartenflora Vol 17 - 1868.

Jucunda

Ook bekend als Late Mof (Breda), Amazone (Kennemerland), Walluff, Elers Fruchtbarste, Wüdericher Voltragende (Duitsland).

Omstreeks 1854 te Hammersmith in Engeland gewonnen door J. Salter. In Frankrijk in deze tijd geïntroduceerd door Gloede; ook een korte tijd in Amerika geteeld. In al deze landen thans niet meer geteeld. In Nederland is het tijdstip van invoer niet bekend; omstreeks 1870 werd het ras reeds onder de naam Amazone bij Beverwijk geteeld. Rond 1950 werd het geteeld in Noord-Holland, op de Zuid-Hollandse eilanden, in Brabant en Zeeland. Uitsluitend voor de open grond . Vanwege teruglopen der vruchtbaarheid verdrongen door andere rassen.

Beschrijving:

Blad talrijk; bladschijven vlak; normaalgroen; middelste blaadje even lang als breed met een rechte tot stompe hoek van de blad basis. Bladrand rond-gezaagd. Bladsteel aanliggend behaard. Vrij veel uitlopers en jonge planten. Kleur van de uitlopers groen tot iets bruinig oranje.

Veel, betrekkelijk armbloemige bloeiwijzen, met aanliggend behaarde bloemsteeltjes; bloei laat, waardoor kans op nachtvorstschade gering; bloemen tweeslachtig .

Vruchten laat rijp; middelmatig van grootte; vrij kort kegelvormig ; lichtbloedrood, inwendig witachtig. Plukken zeer gemakkelijk zonderdop. Tamelijk stevig; sappig; vrij homogeen van structuur; kunnen op geschikte grond goed van smaak zijn. Zaadjes iets ingezonken in het vruchtvlees. De vruchtbaarheid kan goed zijn. Zeer geschikt voor pulp, waarin de vruchten heel blijven. Goed geschikt voor invriezen . Gevoelig voor aardbeimijt en vrij gevoelig voor virus, aaltjes, wortelrot en blad vlekken. Gevoelig voor strenge vorst.

Bron: De Aardbei, Kronenberg et al., 1949.

Madame Lefeber

Ook wel geteeld onder de naam van Anna Paulowna, Marianne, Zuurtjes, Zonnetjes (alle in Kennemerland), Lacontabel en President Roosevelt; in Engeland: Madame Lefebvre.

Over het ontstaan van dit ras is niets bekend. Het is in de handel gebracht door R. Hendriksen te Reeuwijk bij Gouda en genoemd naar een familie in die omgeving.

In enkele centra onder glas geteeld; ook in de open grond; loopt evenals Deutsch Evern, vanwege zijn vroege bloei, groot gevaar voor nachtvorst. Ondanks de vrij slechte kwaliteit van de vrucht houdt het ras stand, dank zij zijn gezonde groei, vrij grote vruchtbaarheid (afgezien van nachtvorstschade) en mooie grote vruchten. Geteeld in Nederland, België en Engeland.

Beschrijving:

Blad komvormig en gegolfd, dof en vrij donkergroen.

Middelste blaadje ongeveer even lang als breed met een zeer stompe hoek aan de bladbasis. Bladrand scherp-gezaagd; bladstelen met sterke en afstaande, soms iets schuin benedenwaarts gerichte beharing; de steunblaadjes aan de voet van de bladsteel iets rood aangelopen.

Er worden betrekkelijk veel uitlopers gevormd en vrij veel jonge planten; kleur uitlopers in de zon bruinigoranje. Bloei vroeg; bloemen tweeslachtig; bloemsteeltjes bezet met iets schuin afstaande haren. De vrucht kan groot zijn, kegelvormig, bloedrood tot besserood van kleur, inwendig steenrood, matig zacht en matig sappig; smaak flauw tot iets zuur. Plukt niet zonder dop. Zaadjes geel, iets rood, ingezonken in het vruchtvlees. Uitsluitend geschikt voor verse consumptie.

De gevoeligheid voor aardbeimilt, aaltjes en bladvlekken is vrij gering. voor meeldauw vrij groot. Smetstofdrager voor virus. Vrij goed winterhard.

Bron: De Aardbei, Kronenberg et al., 1949.

Madame Moutot

Ook bekend onder de naam van Prinses Juliana, Congo, Madame Kooi (Nederland, de laatste ook in Engeland), Fraise tomate (Frankrijk), Tomatenerdbeere (Duitsland).

In het begin van de 20e eeuw in Frankrijk gewonnen.

In ons land in de open grond, vooral op klei, geteeld; verder in België, Frankrijk, Duitsland en Engeland. Vanwege grote vruchtbaarheid (rnits gezond) en grote vruchten voordelig om te telen en graag gekocht, ondanks de matige kwaliteit van de vrucht. De forse bladontwikkeling maakt, speciaal bij dit ras, voorzichtigheid met stikstof gewenst. Een mooi bladgewas geeft geen vrucht!

Beschrijving:

Plant grof van bouw; forse groeier. Blad groot, fors, vlak of iets rimpelig, vaak iets gewelfd, blauwgroen, middelste blaadje iets langer dan breed met vrij stompe hoek aan bladbasis; bladrand rondgezaagd. Bladsteel sterk en afstaand behaard; steunblaadjes iets rood aangelopen. Uitloperontwikkeling vrij krachtig; kleur ervan in de zon bruinigoranje.

Bloei middelmatig vroeg; bloemen tweeslachtig; vaak meer dan 5-tallig; bij koel weer veel slecht ontwikkelde meeldraden; bloemen zeer gevoelig voor nachtvorst; bloemsteeltjes aanliggend behaard. Vrucht middelmatig vroeg tot vrij laat; kan zeer groot en grof zijn, dan vaak onregelmatig geribd; vorm kortkegelvormig tot hoogronde; kleur ongelijkmatig besserood tot matrood, inwendig oranjeachtig rood. Plukt tamelijk moeilijk zonder dop. Zaadjes geel, iets rood, ingezonken in het vruchtvlees. Vrucht matig stevig, soms iets hol, matig sappig tot iets droog, spoedig melig; matig tot goed van smaak. Voor verse consumptie; wordt ook wel voor pulp gebruikt, waarbij de vruchten uit elkaar vallen. Ongeschikt voor invriezen.

Sterke neiging tot voorjaars bont; zeer gevoelig voor aaltjes; matig gevoelig voor aardbeimilt, bladvlekken en virus. Vrij gevoelig voor strenge vorst.

Bron: De Aardbei, Kronenberg et al., 1949.

Oberschlesien

Synoniem met Moulin rouge (naam in Kennemerland aan dit ras gegeven) en Abenstein.

In 1914 in Duitsland door O. Schindler gewonnen uit een kruising met Sharpless en in de handel gebracht in 1918. In Nederland geïntroduceerd omstreeks 1925; in Engeland in 1924.

Geteeld in Nederland, voornamelijk in Kennemerland; op kleinere schaal ook op andere plaatsen; in Duitsland, waar het een van de voornaamste rassen vormt en in Engeland. In Engeland is het ras slecht vruchtbaar zonder kruisbestuiving; dit is hier te lande nooit waargenomen. Alleen geschikt voor teelt in de open grond; betrekkelijk goed winterhard.

Beschrijving:

Blad vlak tot zwak gegolfd, normaalgroen van kleur, bovenzijde zwak behaard; middelste blaadje ongeveer even lang als breed met een stompe hoek aan de bladbasis; bladrand iets rond-gezaagd. Bladsteel vrij lang met een afstaande, soms iets naar beneden gerichte beharing; de steunblaadjes zijn rood aangelopen.

Uitlopers zijn matig in aantal met een middehnatige ontwikkeling van uitloperplanten. De groei stagneert vaak een tijdje na de ontwikkeling van de eerste plant. Kleur van de uitlopers in de zon bruinoranje tot rood.

Bloei middentijds; bloeiwijzen lang en fors; bloemsteeltjes afstaand behaard; bloemen tweeslachtig. Vrucht middentijds rijpend, groot tot middelmatig groot, kegelvormig, gelijkmatig bloedrood met aantrekkelijk uiterlijk; inwendig eveneens rood gekleurd, met vaak duidelijk afgetekende donkerrode centrale vaatbundelstreng. Plukt moeilijk zonder dop. Vrucht tamelijk stevig, vrij sappig, vrij homogeen van structuur, met weinig geur; smaak matig tot goed, iets zuur. Bij felle zon nog wel eens verschijnselen van zonverbranding op de vruchten, hetgeen bevorderd wordt, doordat de vruchten aan de lange vruchtstelen, onbeschermd door het blad, op de grond liggen. Het ras is vruchtbaar, maar thans sterk teruglopend vanwege aantasting door verschillende ziekten.

Vooral gevoelig voor wortelrot-ziekten; betrekkelijk weinig gevoelig voor aardbeimijt, aaltjes, meeldauw en witte-vlekziekte (*Mycosphaerella*). Matig gevoelig voor virus. Vrij goed winterhard.

Geschikt voor verse consumptie; niet geschikt voor de fabriek vanwege het moeilijke doppen. Goed geschikt voor invriezen.

Bron: De Aardbei, Kronenberg et al., 1949.

Reus van Zuidwijk

In boeken met rasbeschrijvingen vinden we slechts enkele Nederlandse namen, die zouden kunnen wijzen op een Nederlandse herkomst, zoals de Roem van Zuidwijk, gewonnen door D. Trimp en de Reus van Zuidwijk door E. v. D. Water, beide omstreeks 1868 te Boskoop.

Bron: De Aardbei, Kronenberg et al., 1949.

Deze aardbeziën-variëteit ontstond uit het zaad op de kwekerij van den te Boskoop wonenden boomkweker C. van de Water. Voor zes jaren vond genoemde kweker, in het midden van een bed peergezaai, een uit het zaad ontsproten aardbeziënplantje, hetwelk al aanstonds door den bijzonderen bladerenvorm zijne belangstelling wekte. Het werd door hem verplant en gedurende zes jaren wijdde hij het zijne bijzondere aandacht. Spoedig ondervond hij, dat deze plant van de bestaande, hem bekende, verscheidenheden verschilde, ook door de weinige voorttelingsranken, welke ze uitschoot, waardoor het hem niet gelukken mogt, gedurende al dien tijd, meer dan vijftien planten er van aan te kweken. Ten einde de kracht der planten te bevorderen, onderdrukte hij het vruchtdragen, door er de bloemen van te verwijderen, totdat hij in dit jaar, zijne planten sterk genoeg oordeelende, de natuur haren vrijen

loop liet. Spoedig meende hij reeds te kunnen ontdekken, dat zijne moeiten niet te vergeefs zouden zijn geweest, en dat het verschil zich niet alléén tot de bladeren zoude bepalen, maar dat ook buitengewone vruchtbaarheid eene harer kenmerken zoude zijn.

Hoe verbaasd was hij echter, toen de vruchten zich meer en meer ontwikkelden, en 't hem te aanschouwen gaven, dat eene geheel nieuwe variëteit het voorwerp zijner zorgen was geweest. Terstond was dan ook zijn besluit genomen, der Pomologische Vereeniging kennis te geven van zijne aanwinst.

Een gevolg hiervan was, dat aan eene Commissie, bestaande uit de Heeren J. Hooftman, Pz., A. Koster, Mz. en G. G. Overijnder werd opgedragen, de zaak te onderzoeken en de planton te gaan bezichtigen. En werkelijk, ook wij stonden verbaasd bij bet zien van deze, als door het toeval bewaard geblevene aadbeziënsoort, en volmondig erkenden wij het: "nimmer iets schooners van dien aard gezien te hebben." Zij onderscheidde zich van alle andere ons bekende variëteiten, door haar robusten groei, bijzonderen bladvorm, en het weinig of niet uitschieten van ranken, maar bovenal ook door de buitengewone grootte der vruchten en alle verwachting overtreffende vruchtbaarheid, terwijl de late rijpwording de waarde der soort aanmerkelijk verhoogt. Als de zoo gunstig bekende Lord Grey en andere tot de laatrijpende verscheidenheden behorende aardbeziën zoo goed als gepasseerd zijn, dan beginnen de vruchten van den Reus van Zuidwijk te rijpen,

zoodat het vooruitzicht geopend is, den duur van het aardbeziënsaizoen te verlengen: iets wat zeker eiken liefhebber van deze heerlijke fruit welkom zal wezen.

Onze vereeniging aarzelde dan ook niet aan dezen eersteling van Boskoopschen oorsprong eene geldelijke premie met een getuigschrift toe te kennen, terwijl ze later door aankoop eigenaresse werd van de geheele verzameling. Ze wordt thans door haar aangekweekt, en na 1 Augustus 1867 zullen er, uitsluitend bij hare leden, naar volgorde der opgaven, voor zoo ver de voorraad strekt, jonge plantjes verkrijgbaar zijn tegen f 1,50 per stuk.

De naam is ontleend aan de grootte der vruchten en aan de vroegere Heerlijkheid Zuidwijk nabij Boskoop, waar de kweekerij, waarop ze ontstond, is gelegen.

Bron: Neerlands Plantentuin, afbeeldingen en beschrijvingen van sierplanten voor tuin en kamer, C.A.J.A. Oudemans, deel II, 1866.

Roem van Apeldoorn

De Roem van Apeldoorn wordt stellig reeds sinds 1920 bij Apeldoorn onder glas geteeld. Over de verdere herkomst hebben we geen gegevens kunnen ontdekken. De Laxton van Glanerbrug komt onder deze naam alleen voor bij Paterswolde (N. Drente), waar hij eveneens onder glas wordt geteeld. Omstreeks 1920 is hij door de heer Schuttevaer aangetroffen te Glanerbrug, vlak bij de Duitse grens en via de tuin van de Tuinbouwschool te Frederiksoord bij Paterswolde in cultuur gekomen. Over de verdere herkomst van dit ras is ons evenmin iets bekend.

Na vergelijking van beide rassen zijn wij tot de conclusie gekomen, dat ze identiek zijn. Waarschijnlijk is het, dat het gemeenschappelijke punt van herkomst in Duitsland gezocht moet worden; daar bestaat een ras, Amazone, dat er sterke overeenkomst mee vertoont.

Beschrijving:

In de open grond geeft het ras slechts een vrij laag gewas met kort gesteelde bladen en bloeiwijzen; in de bak is de groei forser.

Het blad is zwak gegolfd, vrij donkergroen en van boven zwak behaard; het middelste blaadje ongeveer even lang als breed met een stompe hoek aan de bladbasis; de bladrand is regelmatig en vrij scherp-gezaagd. De bladsteel is vrij kort en afstaand behaard met wijnrode steunblaadjes. De uitlopers zijn bruinoranje tot rood in de zon.

Bloei zeer vroeg; bloemen tweeslachtig. Vooral in de bak soms roet een vrij sterke nabloei.

Bloemsteeltjes aanliggend behaard.

De vrucht is zeer vroeg rijp; nog iets vroeger dan de Deutsch Evern; de eerste vruchten zijn vrij groot, de latere veel kleiner; ze zijn breedronde tot niervormig, iets kegelvormig; gelijkmatig bloedrood tot bessenrood van kleur, inwendig oranjerood. Plukt moeilijk zonder dop, vrucht stevig, sappig en goed, zoet van smaak.

Zaadjes geel, iets rood en iets ingezonken in het vruchtvlees. Geschikt voor verse consumptie.

Productief. Minder gevoelig voor vruchtrot dan Deutsch Evern; weinig meeldauw. Gevoelig voor aardbeimijt. Weinig gevoelig voor bladvlekken. Verder goed gezond van uiterlijk; geen virusverschijnselen waargenomen. Wellicht smetstofdrager voor virus.

De vrucht is steviger en veel beter houdbaar dan die van de Deutsch Evern. Lijkt veel op Laxton's Noble. Verschillen ermee liggen in de beharing van de bovenzijde van het blad (Laxton's Noble onbehaard, Roem van Apeldoorn zwak behaard) en de tanding van de bladrand (zeer scherpe, diepe, grove en vaak onregelmatige tanding bij Laxton's Noble tegenover minder diepe, gelijkmatige tanding bij Roem van Apeldoorn. Tenslotte glanst het blad van Laxton's Noble sterker.

Bron: De Aardbei, Kronenberg et al., 1949.

Roem van Ieperenburg

Ook wel bekend als zaailing van Maarseveen en als Kampioen.

Volgens mededeling van de heer J. H. van Ieperenburg te Maarseveen is het ras in 1937 op zijn bedrijf ontstaan, waarschijnlijk als zaailing uit Deutsch Evern. Het wordt hier en daar geteeld, soms onder glas, meestal in de open grond.

Beschrijving:

Grote, steil opgroeiende planten niet uitzonderlijk lange blad- en bloemstelen. Het blad zelf is groot, gegolfd en iets komvormig, lichtgroen van kleur; het middelste blaadje is langer dan breed met een zeer stompe hoek aan de bladbasis. De bladstelen zijn afstaand behaard en hebben iets rood aangelopen steunblaadjes.

Het aantal uitlopers en jonge planten is matig; de kleur van de uitlopers in de zon is rood.

De bloemen aan de zeer lange, grote bloeiwijzen zijn tweeslachtig en vrij vroeg. De bloemsteeltjes zijn schuin-afstaand behaard. De vruchten zijn matig vroeg rijp, ongeveer een week later dan de Deutsch Evern, waarmee het ras onder glas wel vergeleken wordt. Daarom hiervoor in het algemeen minder geschikt. Ze zijn zeer groot en kunnen wel tot 5 à 6 cm lang worden; ze blijven ook tijdens de oogst behoorlijk van grootte; langkegelvormig; de eerste vruchten vaak iets kamvormig verbreed, soms bovendien met een typisch uitsteeksel aan de top; de kleur is vrij gelijkmatig bloedrood, inwendig steenrood met opvallende witachtige vaatbundelstrepen naar de zaadjes. De vrucht is vrij stevig, sappig, homogeen van structuur, smaak vrij goed, echter minder zoet dan Deutsch Evern. Zaadjes geel, ingezonken in het vruchtvlees. Vruchtbaar.

Vrij gevoelig voor meeldauw en bladvlekken.

Bij de aanplant moet rekening worden gehouden met de lange vruchtstelen, die een ruime plantafstand nodig maken, ruimer dan voor aardbeien gebruikelijk is. Het ras is vrij gevoelig voor droogte en voldoet tot dusverre ook het beste op veengrond en vochtige zandgrond.

Bron: De Aardbei, Kronenberg et al., 1949.

Roem van Zuidwijk

Geen beschrijving gevonden.

Scarlet (Bredase aardbei)

Dit is een ras van de wilde Amerikaanse aardbei, *Fragaria virginiana*. Het moet zeer oud zijn. Wordt nog slechts op een enkele plaats bij Breda geteeld. Het raakt er vanwege het vele plukwerk aan de kleine vruchten steeds meer uit en zou vermoedelijk reeds geheel verdwenen zijn, indien het niet door een enkele conservenfabriek speciaal gevraagd werd.

Beschrijving:

Blad vlak, dun en middelgroen; middelste blaadje is zeer veel langer dan breed en heeft een scherpe hoek aan zijn bladbasis; de bladrand is vrij diep en scherp gezaagd. De bladsteel is vrij dun, aanliggend behaard, met witachtig-groene steunblaadjes. De planten ontwikkelen veel uitlopers en jonge planten, de uitlopers zelf zijn in de zon rood van kleur.

De bloei is vrij vroeg; de bloeiwijzen dragen talrijke vrij kleine, vleesachtige bloem en met goed ontwikkelde meeldraden. Beharing van de steeltjes is aanliggend. Nachtvorstschade is in het algemeen gering.

De vruchten zijn zeer klein, matig vroeg, breed rond van vorm, bloedrood gekleurd, inwendig steenrood tot bloedrood. Ze plukken gemakkelijk zonder dop. De vrucht is tamelijk stevig, vrij sappig, vrij homogeen, geurt sterk en smaakt goed. De zaadjes zijn geel, iets rood en liggen diep-ingezonken in het vruchtvlees. De vruchtbaarheid is matig. Alleen geteeld in de open grond.

Gevoelig voor aardbeimijt en bladvlekkenziekten. Verder geen ziekten. Vrij goed winterhard.

Bron: De Aardbei, Kronenberg et al., 1949.

Sieger

Een product van J. Boettner, Duitsland, gewonnen in 1893.

Sehr wohlschmeckend. Große, leuchtend ziegelrote, rundliche Früchte. Weichfleischig. Frühreif. Auch für sandige Böden.

Bron: Arche Noah Erdbeeren 2014 Gesamtes Sortiment nicht zu jeder Zeit verfügbar).

Wurde ca. 1895 von Johannes Böttner eingeführt. Böttner war damals u.a. der Chefredakteur des "Praktischen Ratgebers für Obst- und Gartenbau" und gab diesen Sämling mit anderen an die vielen Versuchsfelder des "Praktischen Ratgebers". Dort wurde sie als beste der Sämlinge ausgewählt, war also die Siegerin des Wettbewerbs. Sieger errang sehr bald einen der Spitzenplätze im dt. Erdbeeranbau und konnte sich bis in die Sechziger Jahre im Anbau halten. Es gab viele, auch unter Böttners Kollegen, die "Sieger" für die geschmacklich beste Sorte hielten. Böttner selbst jedoch bezeichnete "Königin Luise", als die wohlschmeckendste Erdbeere. Geschmacklich sind beide sehr verschieden. "Sieger" kann man eher als süß, saftig-erfrischend, bezeichnen, "Königin Luise" hat ein sehr volles, intensives Aroma nach reifen Walderdbeeren. Beide Sorten kann man auch gut ohne Zucker essen, was natürlich für "Mieze Schindler" und "Weiße Ananas" auch gilt. "Sieger" trägt mittelgroße bis sehr große Erdbeeren und das auch noch in sehr stattlicher Anzahl. Gar nicht so, als ob der dieser Sorte innewohnende Erdbeergeist, schon einen Gedanken an das Alter seines Körpers verschwenden möchte. Alles in allem ist Sieger fast zu schade für den Kuchen; einmal gepflückt besteht ein nahezu unwiderstehlicher Drang direkt in den Mund. 2005 - 2007 hatten immer Phasen längerer Hitze mit Trockenheit. Sieger hat sich in dieser Beziehung leider als sehr heikel erwiesen und nur soviel gesunde Ranken gemacht, daß man immer nur wieder aufs nächste Jahr hoffen konnte.

Bron: www.uromas-erdbeeren.de

Victoria

Fraaie ronde vrucht, wat flauw, draagt tamelijk veel.

Bron: De Nederlandsche Boomgaard, K.J.W. Ottolander, 1875.

A strong, vigorous plant, forming broad dense tufts ; leaflets very broad, nearly round, with very large, very blunt teeth, and of a rather dark, shining green colour; flowers numerous, medium-sized; flowerstems long, stout, very branching, and rising well above the leaves. Fruit large, very short, roundish, or slightly heart-shaped, of a pale vermilion-red, and with a very delicate skin; flesh pink, exceedingly juicy and melting, and fairly sugary and perfumed; seeds very deeply sunk. Though the fruit bears carriage badly, and does not keep well, it is pretty largely grown for the Central Market at Paris, on account of its earliness and its very great and long-continued productiveness. It is especially suitable for private kitchen-garden.

Bron: Vilmorin-Andrieux M., The vegetable Garden, 1920.

Zoete Franse

Tegen het eind van de vorige eeuw veel bij Beverwijk geteeld, vooral op de vochtige zandgronden aan de voet van de duinen. Zou op een tentoonstelling tussen 1876 en 1880 te Beverwijk tentoongesteld zijn en aan belanghebbenden uitgegeven. Het is een typisch Beverwijkse aardbei geweest, die de tegenwoordige rassen in smaak en geur verre overtreft. Wordt hoogstens nog bij enkelen als curiositeit en vanwege de lekkere vruchten voor eigen gebruik aangehouden.

Beschrijving:

De thans door virusziekten zeer verzwakte planten zijn klein en zwak groeiend. Het blad is vlak, lichtgroen, sterk geelgerand (door virus); het middelste blaadje is langer dan breed en heeft een scherpe tot rechte hoek aan de bladbasis; de bladrand is scherp-gezaagd. De bladstelen zijn afstaand behaard en hebben wijnrood gekleurde steunblaadjes. De zwakke groei gaat gepaard met een geringe uitloperontwikkeling; deze zijn bruinigoranje van kleur.

Ook de bloeiwijzen zijn klein; bloemsteeltjes aanliggend behaard; bloemen middelmatig vroeg en tweeslachtig.

De vrucht is eveneens middentijds rijp, klein, tamelijk langkegelvormig, licht-kardinaalrood tot bessenrood, inwendig witachtig; plukt moeilijk zonder dop, is tamelijk stevig, vrij sappig, en munt uit door zijn geurigheid.

Zeer gevoelig voor virus.

Bron: De Aardbei, Kronenberg et al., 1949.

Zoete- en Zure Ruigsteel

Namen van oude, 19^e eeuwse rassen in ons land zijn onder andere: Zoete- en Zure Ruigsteel, Zuurtjes, Konings, Engelsen, Iersen, Victoria, Ananasaardbei, Lange- en Ronde Prinses Royal, May Queen en Lord.

Bron: De Aardbei, Kronenberg et al., 1949.